

Riigikogu otsuse “Riigi 2024. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine” eelnõu seletuskiri

Rahandusministeerium koostas „Riigi 2024. aasta majandusaasta koondaruande“ vastavalt riigieelarve seaduse § 77 ja 79 ning kooskõlas raamatupidamise seaduse § 37 ja 38. Majandusaasta koondaruande aluseks on riigiraamatupidamiskohustuslaste ja riigi valitseva mõju all olevate raamatupidamiskohustuslaste aruanded ning muu aruandlus.

Riigi 2024. aasta majandusaasta koondaruanne koosneb järgmistest osadest:

- 1) tegevusaruanne (valitsussektori finantsülevaade, tegevuste ülevaade ning ülevaade ministeeriumite siseauditi üksuste sise- ja välishindamiste tulemustest);
- 2) riigi konsolideeritud ja konsolideerimata raamatupidamise aastaaruanne;
- 3) informatsioon kohalike omavalitsuste kohta;
- 4) informatsioon avaliku sektori ja valitsussektori kohta.

Riigi majandusaasta koondaruande juurde kuulub Riigikontrolli kontrolliaruanne.

Riigi majandusaasta koondaruande eesmärk on anda ülevaade riigieelarves seatud eesmärkide saavutamisest, riigi finantsseisundist, finantstulemusest ja rahavoogudest ning võimaldada Riigikogul kontrollida Vabariigi Valitsust. Anda valitsusele võimalus selgitada oma tegevust aruandeaastal ning esitada Riigikogule vajalik informatsioon uute eelarveliste otsuste tegemiseks. Ühtlasi tagab riigi majandusaasta koondaruanne rahvusvahelise raamatupidamis- ja finantsaruandluskohustuse täitmiseks vajaliku avaliku ja valitsussektori informatsiooni.

Vastavalt riigieelarve seaduse § 79 lõikele 1 esitas Rahandusministeerium „Riigi 2024. aasta majandusaasta koondaruande“ Riigikontrollile auditeerimiseks.

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Riigikontroll leidis, et riigi 2024. aasta raamatupidamise aastaaruanne **kajastab** kõigis olulistes aspektides **õiglaselt** riigi finantsseisundit ning lõppenud aruandeperioodi majandustulemust ja rahavoogusid, kui jätta arvestamata märkus* varude saldo kohta.

*Riigikontrollil ei olnud võimalik veenduda riigi konsolideeritud ja konsolideerimata bilansi kirjel „Varud“ 31.12.2024. aasta seisuga kajastatud Kaitseministeeriumi varude saldo õigsuses summas 0,7 miljardit eurot, kuna Kaitsevägi ei esitanud Riigikontrollile andmeid esmakordselt arvele võetud varude kohta ning puudub selgus, millised varud, millises mahus ja millises maksumuses on bilansis kajastatud ning millised on jäetud bilansis põhjendamatult kajastamata.

Riigikontrolli arvates on riigi majandustehingud olulises osas sooritatud **kooskõlas** riigieelarve seaduse, 2024. aasta riigieelarve seaduse, riigi 2024. aasta lisaeelarve seaduse ja 2024. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadustega. Riigikontrolli hinnangul **annab** riigi 2024. aasta eelarve täitmise aruanne **usaldusväärset teavet** riigi kogutud tulude, tehtud kulude, investeringute ja finantseerimistehingute kohta, kui mitte arvestada märkust** Kaitseministeeriumi eelarve täitmise aruande kohta.

**Riigi 2024. aasta riigieelarve täitmise aruandes on Kaitseministeeriumi osas näidatud tegelikust väiksemana saadud toetuste tulusid 24,3 miljoni euro ulatuses, tehtud investeeringuid 16,9 miljoni ja kulusid 144,8 miljoni euro ulatuses.

Riigikontrolli peamised tähelepanekud:

- Riigikontroll ei saa kinnitada, et Kaitseministeerium ei ole võtnud Euroopa Liidu kaitsealase koostöö sihtriikidele kaitseotstarbelise varustuse ja varude soetamiseks vahendite vahendamisel riigieelarvele riske. Riigikontrollile jäeti hinnangu andmiseks vajalikud lepinguid esitamata.
- Riigikontroll toob kuuendat aastat välja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseväe sisekontrollisüsteemi puudused.
- Ministeeriumite antavate riigisiseste toetuste jagamise põhimõtteid tuleks täpsustada, et tagada eelarveraha läbipaistev ja sihipärane kasutamine.
- Endiselt võtab eelarveaastal kasutamata jäänud raha jääkide selgitamine ligikaudu pool aastat ning nende jääkide ülekandmisel järgmisesse aastasse on eksitud riigieelarve seaduse ja Rahandusministeeriumi juhendiga kehtestatud nõuete vastu.

Auditi tulemusel soovitas Riigikontroll:

- Vabariigi Valitsuse seaduse järgi peab minister tagama sisekontrollisüsteemi rakendamise ministeeriumi valitsemisalas. Kaitseministril tuleb võtta tarvitusele meetmed, et tagada majandustehingute kajastamisel Eesti finantsaruandluse standardi põhimõtetest lähtumine ning koostöös Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse peadirektori ja Kaitseväe juhatajaga tuleb kaitseministril lahendada varade arvestuses, inventeerimises ja teistes tööprotsessides tuvastatud probleemid.
- Rahandusministril soovitas Riigikontroll vaadata üle riigisiseste toetuste jagamise põhimõtted ning tagada eelarvejääkide ülekandmiseks kehtestatud nõuete täitmine või hinnata regulatsiooni asjakohasust ja viia regulatsioon vastavusse tegelike vajadustega. Auditi aruande koostamise ajaks on Rahandusministeerium saatnud kooskõlastusringile riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on muu hulgas täpsustada seadusepilti, Vabariigi Valitsuse reservi, riigisiseste toetuste, kulude sihtotstarbe muutmist ja kasutamata eelarveraha ülekandmist puudutavaid sätteid.

Auditeeritute vastused:

Ministrid nõustusid Riigikontrolli soovitustega.

- Kaitseminister kinnitas, et on taasloonud Kaitseministeeriumi julgeoleku ja sisekontrolli osakonna ning siseaudiitori ametikoha valitsemisalas varade arvestuse, inventeerimise ja teiste tööprotsesside, sh lepingute haldamise, tõhustamiseks. Samuti plaanib ministeerium koostada tegevuskava varude raamatupidamisarvestuseks vajaliku info tagamiseks ning järgida avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendit.
- Rahandusminister lubas vaadata üle valitsemisalade juhendamise protsessi, juhised ning täiendada vajadusel riigieelarve seadust või selle rakendusakte. Minister on algatanud riigieelarve seaduse muutmise eelnõu, milles on muu hulgas täpsustanud ja täiendanud riigisiseste toetuste jagamise üldpõhimõtteid ning Vabariigi Valitsuse reservist välja andmata eelarve kasutamata jäägi üle kandmata jätmise põhimõtet.

Riigi raamatupidamise aastaaruande olulisemad näitajad

Riigi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande andmetel oli riigil 2024. aasta lõpu seisuga vara 26,7 miljardi euro väärtuses ja suurema osa sellest moodustas vähelikviidne mittefinantsvara (peamiselt põhivara). Varad tervikuna kasvasid aastaga 2,6 miljardit eurot.

Riigi konsolideeritud kohustised ulatusid 2024. aasta lõpus 20,78 miljardi euroni, mis on 2,33 miljardit eurot enam kui aasta varem. Laenukohustised moodustasid sealhulgas 9,69 miljardit eurot ning pensionieraldised riigi endistele ja praegustele töötajatele 5,01 miljardit eurot.

2024. aasta valitsussektori statistiline puudujääk ulatus Statistikaameti esialgsetel andmetel 601 miljoni euroni (1,5 protsenti SKP-st). Möödunud aasta eelarvepuudujääk kujunes maksude ning muude tulude hea laekumise tõttu oodatust väiksemaks. Puudujäägi vähenemisele aitas kaasa ka kulude kokkuhoid igal valitsussektori tasandil. Tervisekassa jaoks oli 2024. aasta finantsiliselt edukas ning vaatamata negatiivsele prognoosile lõpetati aasta 20 miljoni euro suuruse ülejäägiga. Töötukassa finantsseis on kolmel viimasel aastal stabiliseerunud. 2024. aasta lõpetati 22 miljoni euro suuruse ülejäägiga. Kohalike omavalitsuste statistiline puudujääk oli 2024. aastal 159 miljonit eurot (0,4 protsenti SKP-st). Suure defitsiidi tingis omavalitsuste tulude reaalhindades vähenemine ja kulude kiire kasv (sealhulgas kasvanud euribor). Võrreldes 2023. aastaga oli valitsussektori puudujääk 597 miljoni euro võrra (1,6 protsenti SKP-st) väiksem peamiselt keskvalitsuse parema eelarveseisu tõttu (2024. aastal keskvalitsuse puudujääk 489,5 miljonit eurot, 2023. aastal 1 149,0 miljonit eurot). Vaatamata eelmise aasta keerulisele majanduskeskkonnale on palgakasv püsinud oodatust kiirem, mis on suurendanud tööjõumaksude laekumist. Tulevaste maksumuudatuste toel kiirenenud tarbimine (peamiselt mootorsõidukite vallas) ning kasumite jaotamine kergitasid nii käibemaksu kui ka juriidilise isiku tulumaksu laekumist. Lisaks maksumuudatustele laekus varasemast aastast oluliselt rohkem ka finantstulusid ning riigiasutuste omatulusid.

Valitsussektori tulud moodustasid riigi raamatupidamise aruande kohaselt 2024. aastal 16,0 miljardit eurot, suurenedes aastaga 1,26 miljardit eurot. Valitsussektori kulud olid 16,0 miljardit eurot, kasv võrreldes eelmise aastaga 0,9 miljardit eurot. Valitsussektori materiaalse ja immateriaalse põhivara soetused olid 1,8 miljardit eurot, kasv võrreldes eelmise aastaga 78 miljonit eurot.

Riigieelarve tulud moodustasid 16,2 miljardit eurot. Riigieelarve kulud ja investeeringud moodustasid kokku 17,55 miljardit eurot, kasvades aastaga 953 miljoni euro võrra. Kulud ja investeeringud ületasid 2024. aastal 1,32 miljardi euro võrra tulusid.

Riigieelarve seaduse § 71 lõike 2 punkt 2 ja raamatupidamise seaduse § 38 lõiked 7–10 reguleerivad riigi konsolideerimata rahavoolise ülejäägi arvestust ja jaotamist. Riigikogu võib otsustada selle kandmise stabiliseerimisreservi, kui riigi konsolideerimata tulem on positiivne ja korregeeritud konsolideerimata rahavoog on ülejäägis.

2024. aastal oli riigi konsolideerimata tulem -521,87 miljonit eurot ja korregeeritud konsolideerimata rahavooline puudujääk -3 194,6 miljonit eurot. **2024. aasta negatiivse tulemi ja rahavoolise puudujäägi tõttu ei saa stabiliseerimisreservi suurendada.**

Stabiliseerimisreservi jääk oli 2024. aasta lõpus 453,3 miljonit eurot, olles 13,1 miljoni eurot suurem kui aasta varem (2023. aasta lõpus oli stabiliseerimisreservis 440,2 miljonit eurot).

Otsuse eelnõu ja seletuskirja koostas finantstalituse nõunik Kaisa Rosin (tel 51901525, e-post kaisa.rosin@fin.ee) ning RTK finantsarvestuse osakonna juhataja – riigi pearaamatupidaja Juta Maar (tel 6631825, e-post juta.maar@rtk.ee).

Esitab Vabariigi Valitsus 2025

(allkirjastatud digitaalselt)